

Mākslas terapeita profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – mākslas terapeits.
2. Profesijas kods – 3229 15.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
  - mākslas terapeits ir ārstniecības persona, kas ir ieguvusi otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību veselības aprūpē un profesionālo kvalifikāciju ar specializāciju vienā no mākslas veidiem (vizuāli plastiskā māksla, dejas un kustība, drāma, mūzika). Mākslas terapeits veic klienta vai pacienta izpēti vai novērtēšanu un realizē mākslas terapijas procesu, izmantojot specifisku mākslas formu kā instrumentu terapeitisko attiecību veidošanai un uzturēšanai, atbilstoši specializācijai; palīdz klientam vai pacientam pārvarēt daudzveidīgas veselības un sociālās problēmas; piedalās zinātniski pētnieciskajos projektos un profesionālās izglītības realizēšanā, veicinot specialitātes attīstību. Mākslas terapeits strādā veselības, sociālās aprūpes vai izglītības jomā, veicot savu profesionālo darbību patstāvīgi, multiprofesionālas vai daudzdisciplināras komandas sastāvā valsts un pašvaldību institūcijās, biedrībās, nodibinājumos vai pie komersantiem.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja veidot terapeitiskas attiecības, ņemot vērā klienta vai pacienta vajadzības un savas darbības jomu.
2. Spēja izmantot mākslas līdzekļus un tehnikas atbilstoši specializācijai un radošo izpaušmi mākslas terapijas procesā.

3. Spēja izprast un lietot neverbālo komunikāciju.
4. Spēja izmantot klienta vai pacienta refleksiju par radošo procesu un tā rezultātu.
5. Spēja noteikt mākslas terapijas mērķus, kas ir pamatā terapeitiskajām intervencēm.
6. Spēja izveidot un uzturēt drošu terapeitisko vidi un terapeitiskās attiecības.
7. Spēja izmantot tēlainību, simbolismu un metaforas mākslas terapijas procesā.
8. Spēja nodrošināt drošu, korektu un efektīvu uz klientu vai pacientu centrētu aprūpi mākslas terapijas procesā.
9. Spēja lietot profesionālo domāšanu, argumentēti spriest mākslas terapijas procesā.
10. Spēja terapeitiskajās attiecībās ar klientu vai pacientu būt uztverošam, aktīvam, interaktīvam, inter- un intrapersonālam un radošam.
11. Spēja ievērot profesionālo ētiku un respektēt klientu vai pacientu vajadzības.
12. Spēja plānot, organizēt un vadīt izpildāmos darbus un noteikt to prioritātes.
13. Spēja uz pašrefleksiju.
14. Spēja nodrošināt vides un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi.
15. Tikai vizuāli plastiskās mākslas terapeitiem – spēja kompetenti izmantot mākslas un mākslas radīšanas tehniku diapazonu un spēja palīdzēt klientam vai pacientam strādāt ar tām, spēja veikt klienta vai pacienta radītā darba analīzi.

16. Tikai mūzikas terapeitiem – spēja kompetenti izmantot mūzikas un mūzikas radīšanas tehniku diapazonu un spēja palīdzēt klientam vai pacientam izteikt sevi mūzikā, spēja veikt klienta vai pacienta radītās mūzikas analīzi.

17. Tikai deju un kustību terapeitiem – spēja kompetenti izmantot deju un kustību tehniku diapazonu un spēja palīdzēt klientam vai pacientam izpaust sevi kustībā, spēja veikt kustību novērošanu un analīzi, spēja lietot ķermeņa – prāta koncepciju darbībā.

18. Tikai drāmas terapeitiem – spēja kompetenti izmantot drāmas koncepciju, tehniku un procedūru diapazonu (ieskaitot spēles, aktivitātes, stilus un struktūras).

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Veikt klienta vai pacienta izpēti /novērtēšanu savas kompetences ietvaros: sistemātiski izvērtēt un analizēt klienta vai pacienta problēmu, grūtības, situāciju, personību.

2. Izvērtēt pacienta vai klienta spējas un resursus, kas var tikt izmantoti mākslas terapijas procesā.

3. Novērtēt klienta vai pacienta apkārtējās vides faktorus, kultūras un sociālās iezīmes.

4. Atpazīt klienta vai pacienta personības iezīmju un psihisko stāvokļu izpausmes uzvedībā.

5. Formulēt atbilstošus mākslas terapijas procesa mērķus un uzdevumus, saskaņā ar izpēti /novērtēšanas rezultātiem, un tos realizēt.

6. Sadarboties ar pacientu vai klientu mākslas terapijas mērķu izvirzīšanā un realizēšanā.

7. Izvēlēties vienu vai vairākas teorētiskās koncepcijas, saskaņā ar kurām veidot mākslas terapijas plānu.

8. Izvēlēties un lietot piemērotas mākslas terapijas metodes un tehnikas, atbilstoši specializācijai un respektējot profesionālās darbības jomu.

9. Izstrādāt un realizēt mākslas terapijas plānu atbilstoši pacienta / klienta problēmām un resursiem.

10. Izvēlēties un lietot atbilstošu saskarsmes veidu un paņēmienus darbam ar dažāda vecuma un sociālo grupu pacientiem vai klientiem, viņu tuviniekiem un citām mākslas terapijas procesā iesaistītām personām.

11. Izvērtēt mākslas terapijas rezultātus.

12. Pārrunāt un izskaidrot klientam vai pacientam un viņa piederīgajiem vai aprūpētājiem mākslas terapijas procesu, tā rezultātus un ietekmi uz veselību.

13. Sadarboties ar citiem speciālistiem, iekļaujoties multiprofesionālā vai interdisciplinārā komandas darbā, lai pēc iespējas efektīvāk palīdzētu klientam vai pacientam.

14. Informēt un izskaidrot sabiedrībai mākslas terapijas procesu, mērķus un uzdevumus, iespējas un ierobežojumus, profesionālās ētikas principus.

15. Ievērot profesionālos un vispārīgos ētikas principus.

16. Aizstāvēt pacientu vai klientu tiesības un intereses.

17. Dokumentēt mākslas terapijas procesu atbilstoši lietvedības normatīvo aktu prasībām.

18. Regulāri piedalīties supervīzijās.

19. Strādāt atbilstoši savai profesionālajai kompetencei, atpazīt savus profesionālos ierobežojumus un iespējas.

20. Sistemātiski iepazīties ar jaunāko profesionālo literatūru un profesionālajiem periodiskiem izdevumiem.

21. Lietot informācijas tehnoloģijas, t.sk., informācijas glabāšanai, iegūšanai un izplatīšanai.

22. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un higiēnas prasības.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. kultūras un mākslas vēsture un teorijas, atbilstoši specializācijai;
- 1.2. mākslas filozofija.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. cilvēka anatomija un fizioloģija;
- 2.2. organisma funkciju regulācija un patoloģija;
- 2.3. veselības aprūpe;
- 2.4. psihiatrija;
- 2.5. psihodinamiskā psihiatrija;
- 2.6. psihosomatiskā medicīna;
- 2.7. personības attīstības psiholoģija;
- 2.8. klīniskā psiholoģija;
- 2.9. individuālā konsultēšana un psihoterapija;
- 2.10. grupu konsultēšanas un terapija;
- 2.11. ģimenes terapija;
- 2.12. profesionālie termini vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. medicīnas un biomedicīnas tiesības un ētika;
- 3.2. profesionālā darbība un ētika mākslas terapijā;
- 3.3. mākslas terapijas teorijas un koncepcijas, atbilstoši specializācijai;
- 3.4. mākslas radīšana un analīze, atbilstoši specializācijai;
- 3.5. izpēte un novērtēšana mākslas terapijā, atbilstoši specializācijai;
- 3.6. mākslas terapijas metodes un tehnikas, atbilstoši specializācijai;
- 3.7. individuālā konsultēšana mākslas terapijā, atbilstoši specializācijai;
- 3.8. grupu konsultēšana mākslas terapijā, atbilstoši specializācijai;
- 3.9. mākslas terapija darbā ar jauniešiem un pieaugušajiem;
- 3.10. mākslas terapija darbā ar bērniem un pusaudžiem;
- 3.11. analītiskā un psihodinamiskā pieeja mākslas terapijā, atbilstoši specializācijai;
- 3.12. mākslas terapijas dokumentēšana;
- 3.13. personīgās apmācības terapija;
- 3.14. kinezioloģija – tikai deju kustību terapijas speciālistiem;

- 3.15. pirmā palīdzība un neatliekamā medicīniskā palīdzība;
- 3.16. zinātniskā darba metodoloģija;
- 3.17. darbs multiprofesionālā un interdisciplinārā komandā;
- 3.18. informāciju tehnoloģijas;
- 3.19. darba tiesiskās attiecības;
- 3.20. civilā un darba aizsardzība;
- 3.21. vides aizsardzība;
- 3.22. vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.23. valsts valoda.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākums	Uzdevumi
1.Klienta/pacienta izpēte /novērtēšana.	<p>1.1.Sistemātiski izvērtēt un analizēt klienta/pacienta problēmu, grūtības, situāciju, personību, lietojot atbilstošas metodes.</p> <p>1.2.Izvērtēt pacienta/klienta spējas un resursus, kas var tikt izmantoti mākslas terapijas procesā.</p> <p>1.3.Apkopot izpētes/ novērtēšanas rezultātus un izdarīt kopsavilkumu.</p> <p>1.4.Veikt procesa izvērtēšanu visā mākslas terapijas procesa gaitā.</p> <p>1.5.Dokumentēt novērtēšanas rezultātus atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p> <p>1.6.Izvērtēt mākslas terapijas procesa kvalitāti un rezultātus.</p>
2. Mākslu terapijas procesa realizēšana.	<p>2.1.Informēt klientus/pacientus, darba devējus un citus speciālistus par mākslas terapijas speciālista darba ētikas principiem, tos ievērot ikdienas darbā.</p> <p>2.2.Apspriet izpētes/izvērtēšanas rezultātus ar pacientu/klientu/aizbildni un formulēt mākslas terapijas mērķus.</p> <p>2.3.Kopā ar pacientu/klientu/aizbildni vienoties par mākslas terapijas procesu.</p> <p>2.4.Izvēlēt vienu vai vairākas teorētiskās koncepcijas, mākslas terapijas procesa veikšanai.</p> <p>2.5.Izmantot specifisku mākslas formu kā</p>

	<p>instrumentu terapeitisko attiecību veidošanai un uzturēšanai, atbilstoši specializācijai.</p> <p>2.6. Izvēlēties un lietot piemērotas mākslu terapijas metodes un tehnikas, atbilstoši specializācijai un respektējot profesionālās darbības jomu.</p> <p>2.7. Uzturēt nodrošināt drošu, legālu un efektīvu uz klientu/ pacientu centrētu aprūpi mākslas terapijas procesā; veidot un uzturēt drošas terapeitiskās attiecības un terapeitisko vidi.</p> <p>2.8. Atbilstoši pārrunāt un izskaidrot klientam/pacientam un viņa piederīgajiem/aprūpētājiem mākslu terapijas procesu, tā rezultātus un ietekmi uz viņu veselību.</p> <p>2.9. Dokumentēt mākslas terapijas procesu un rezultātus atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p>
<p>3. Sadarbība ar citiem speciālistiem</p>	<p>3.1. Informēt un izskaidrot darba devējiem un citiem speciālistiem mākslu terapijas procesu, mērķus un uzdevumus, iespējas un ierobežojumus.</p> <p>3.2. Atbilstoši sadarboties ar citiem speciālistiem, iekļaujoties multiprofesionālā un interdisciplinārā komandas darbā.</p> <p>3.3. Strādāt atbilstoši savai profesionālajai kompetencei, atpazīt savus profesionālos ierobežojumus un iespējas.</p>
<p>4. Atbildība par savas profesionālās kvalifikācijas uzturēšanu un paaugstināšanu.</p>	<p>4.1. Regulāri supervizēt savu praksi.</p> <p>4.2. Piedalīties semināros unursos, konferencēs un kongresos ar mērķi papildināt zināšanas un paaugstināt profesionālo kvalifikāciju.</p> <p>4.3. Sistemātiski lasīt jaunāko profesionālo literatūru un profesionālos periodiskos izdevumus.</p> <p>4.4. Iegūt/uzturēt sertifikātu specialitātē.</p>
<p>5. Dalība mākslu terapijas skaidrošanā, attīstīšanā, un popularizēšanā.</p>	<p>5.1. Piedalīties profesionālo organizāciju darbībā.</p> <p>5.2. Piedalīties zinātniski pētnieciskajos projektos.</p> <p>5.3. Piedalīties zinātniskajās un zinātniski praktiskajās konferencēs, semināros,ursos un darba grupās.</p> <p>5.4. Veikt citu ārstniecības personu apmācību,</p>

	<p>veidojot viņu izpratni par mākslas terapiju. Piedalīties profesionālās izglītības realizēšanā.</p> <p>5.5. Informēt sabiedrību par mākslas terapijas iespējām un ierobežojumiem; pakalpojumiem, to pieejamību.</p> <p>5.6. Informēt un mācīt citus profesionāļus un studentus savas kompetences ietvaros.</p> <p>5.7. Piedalīties mākslu terapijas kvalitātes nodrošināšanas izvērtēšanas procesā.</p>
--	--

Mākslas terapeita profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Kristīne Mārtinsons – RSU Mākslas terapijas akadēmiskās skola, vadītāja, biedrības „Latvijas Mākslas terapijas asociācija”, valdes priekšsēdētāja;
- Indra Majore – Dūšele, RSU lektora v.i., biedrība „Latvijas deju un kustību terapijas asociācija”, valdes priekšsēdētāja;
- Sandra Mihailova – RSU Psiholoģijas un socioloģijas katedra, vadītāja, asociētā profesore, biedrība „Latvijas deju un kustību terapijas asociācija”, valdes locekle;
- Mirdza Paipare – LiepU, studiju programma „Mūzikas terapija” direktore, biedrība „Latvijas Mūzikas terapijas asociācija”, valdes priekšsēdētāja;
- Reiners Hauss – Dattelnas bērnu klīnika (Vācija), mūzikas terapeits.
- Agnese Krētaine – Liepājas bērnu interdisciplinārais attīstības centrs, sertificēta un apmācītā fizioterapeite;
- Sandra Dzilna – biedrība „Latvijas Mākslas terapijas asociācija”, valdes priekšsēdētāja vietniece.

Mākslas terapeita profesijas standarta eksperts:

- A.Ploriņš – Veselības ministrija, valsts sekretārs.

Konsultanti:

- Inese Znotiņa – RSU Rehabilitācijas fakultāte, prodekāne;

- Aija Kauliņa – „Liepājas interdisciplinārais bērnu attīstības centrs”, vadītāja, sertificēta un apmacītiesīga bērnu neiroloģe, pediatre, speciāliste Vojta un Montessori metodēs ;
- Kerola Sibeta – Belfāstas Karaliskā universitāte, lektore; Belfāstas veselības un sociālās aprūpes apvienības Psihoterapijas centrs, sertificēta mākslas psihoterapeite, supervīzore; (Lielbritānija, Ziemeļīrija);
- Vikija Karkuva – Karalienes Margaretas universitāte, deju un kustību terapijas programmas direktore; sertificēta deju un kustību psihoterapeite, supervīzore (Lielbritānija, Skotija);
- Sjūzana Skārs – Karalienes Margaretas universitāte, lektore; vecākā (senior) deju un kustību terapeite, supervīzore (Lielbritānija, Skotija).